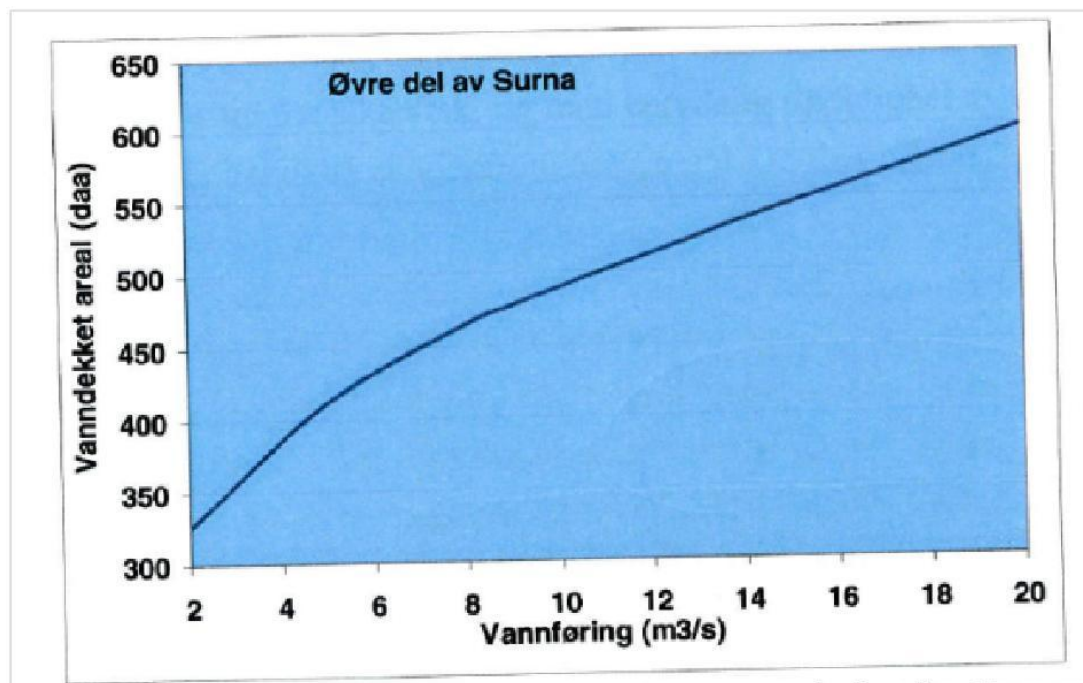

FISKERAKSJONENS vurdering av Statkrafts forslag til minstevannføring i Øvre Surna, Rinna og Bulu.

Ledende elveøkologer har som regel at minstevannføring skal ta utgangspunkt i middelvannføring (volumet av vann som transporteres gjennom ei elv per år) og bedømmelsen skal skje på landskapsnivå. Ei elv er i konstant forandring, stryk og høler forsvinner og skapes, og den vannhastigheten som måles på ett sted kan være en helt annen neste år. En vesentlig del er å gjenskape elvas dynamikk med høy og lav vannstand. Dette for å forhindre at gyteplasser og høler ikke forsvinner samt ivareta det biologiske mangfoldet i elva. Det er en kjennsgjerning at det habitatet som laksen foretrekker forringes ved lav vannhastighet og skapes ved høy vannhastighet. Med dette som bakteppe vil vi se på Statkrafts forslag til vannslipp i Øvre Surna:

Statkraft viser til sine beregninger av vannstand i kapittel 11 i sitt Revisjonsdokument [1] for Folla- Vindølareguleringen. Produktiv overflate beregnes i Øvre Surna (fra samløpet Rinna/Sunna som der danner Surna og til utløpet Trollheim kraftverk).

Vi gjengir resultatet [2] i form av en graf: Figur 1.

Figur 1. Vanndekt overflate som funksjon av vannføring i Øvre Surna [2].

Fra Bolme til kraftverket antar vi at Øvre Surna totalt har en 15 km lang elvestrekning og en middelvannføring på 20 m³/s ved Bolme. For å anskueliggjøre dette, antar vi et vannslipp på 6 m³/s ved samløp Rinna/Sunna (Bolme), og har vi satt opp følgende reknestykke:

Fig 1 viser at produktiv overflate i Øvre Surna er ca 435 daa, dvs. 435 000 m². Deler vi overflata av elva på lengden av Øvre Surna, får vi en gjennomsnittsbredde på 29 meter. Når 6 m³/s vann skal passere denne bredden, blir dypet i snitt på 0,2 meter. Det betyr at man lett kan vade over elva selv om vi antar at dypet er 0 m ved bredden og 0,4 m i midten. Dette blir forbausende lite. For i en storlakselv som Surna, er det nødvendig at det finnes holer der laksen kan hvile. For å skape disse, må det være utspydingsflommer slik at holer kan dannes og opprettholdes. Statkrafts forslag med valg av elvetverrsnitt har ingenting i et Nasjonalt Laksevasdrag å gjøre.

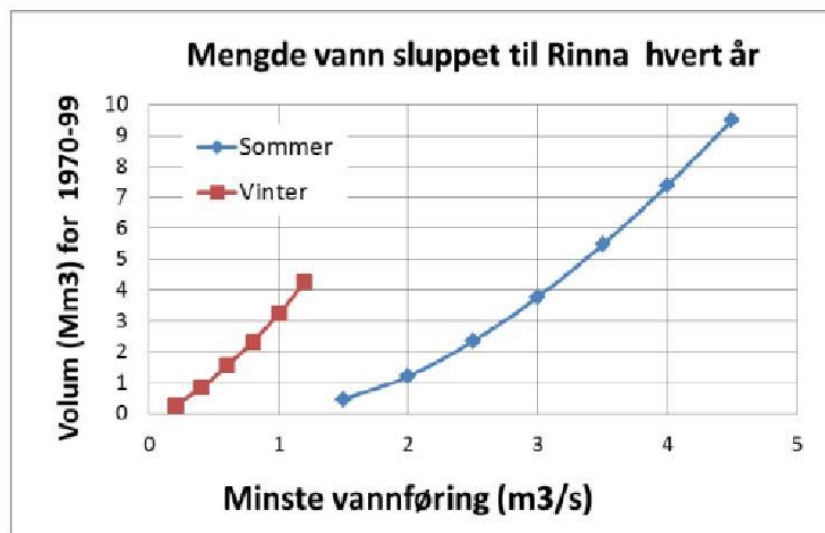

Figur 2. Kart over viktige plasser i Surna, vedlagt av NVE i innbydelsen til befarings av Surna den 13 oktober 2015.

Statkraft sier i sitt Revisjonsdokument [1] i kapittel 11 at de vil ha adaptivt vannslipp (tilpasset vannslipp) fra Rinna dam. Den samlede vannføring inkludert alle sidelver/bekker som renner inn i Rinna før Løsetli er tenkt til 3,75 m³/s om sommeren og 0,75 m³/s om vinteren. Noe som gjør at Statkraft kun behøver å slippe vann fra Rinna dam noen få dager i året [3]. I fig 3 vises hvor lite vannvolum som Statkraft må slippe ved Rinna dam for å opprettholde den samlede vannføringen ved Løsetli. Går vi inn i figur 3 finner vi at en samlet vannføring ved Løsetli på 3,75 m³/s om sommeren tilsvarer et slipp på 6 Mm³ ved Rinna dam. Likeens tilsvarer 0,75 m³/s ved Løsetli et slipp på 2 Mm³ om vinteren ved Rinna dam. Tilsammen blir dette 8 Mm³ om året. Statkraft ignorerer hermed et biologisk mangfold i Rinna og Bulu, og hevder at den samlede vannmengden ved Løsetli skal være til hjelp for laksen i Surna. 8 Mm³ vannslipp over året

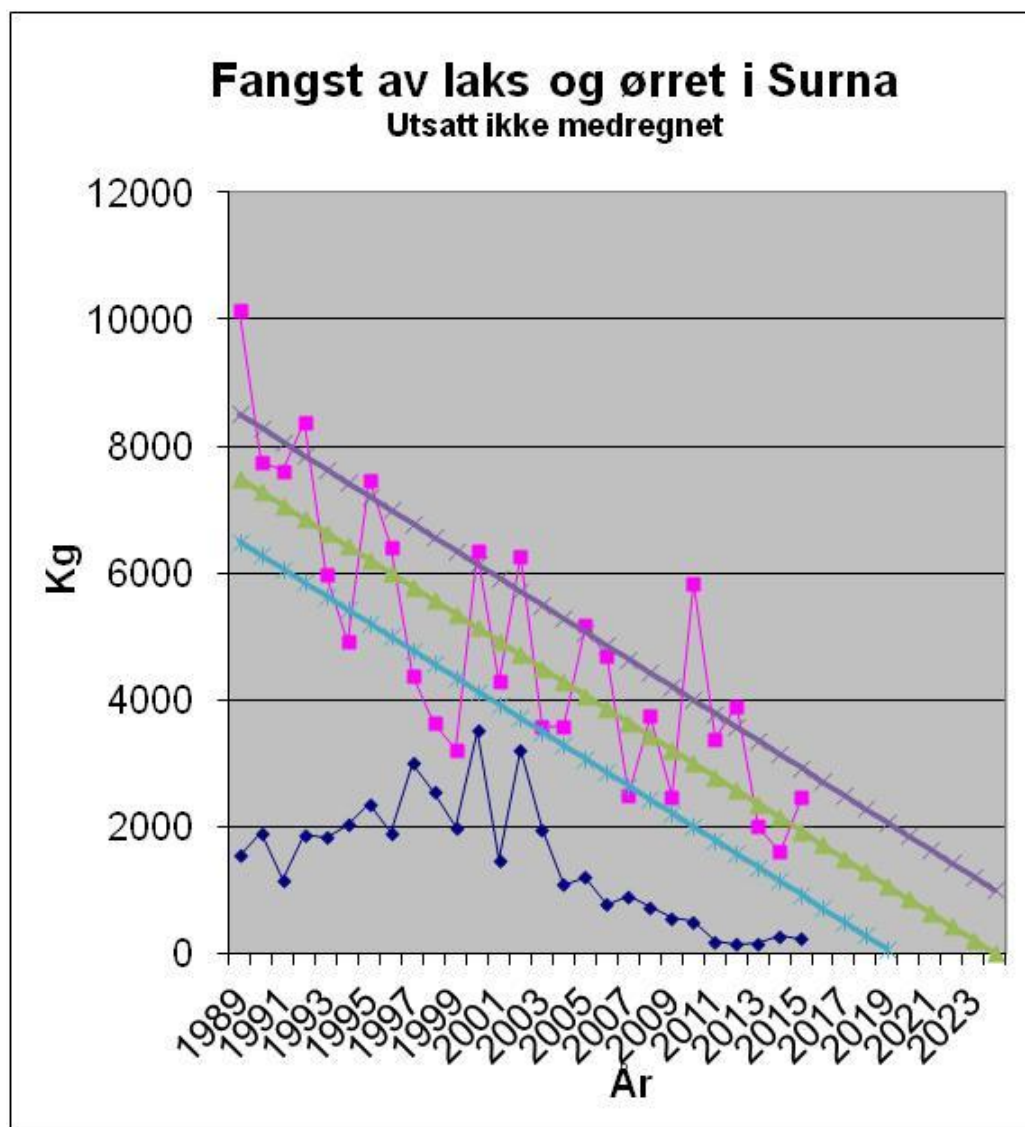
tilsvarer en middelvannføring på 0,25 m³/s. Den naturlige middelvannføringen ved samløpet Sunna/Rinna er på 20 m³/s og en økning på 0,25 m³/s vil knapt merkes!!

Fiskeraksjonen har foreslått en konstant minstevannføring 1,35 m³/s fra Rinna dam og konstant slipp på 0,8m³/s fra takrenna ved Bulu (samt 5 m³/s i Folla fra Follsjø). Den anerkjente Montanametoden angir 30 % av middelvannføringen som den minste vannføringen for å skape biologisk mangfold, og som førøvrig er Fiskeraksjonens forslag. Dette tilsvarer 67 Mm³ i Rinna og Bulu, jevnført med de 8 Mm³ som Statkraft foreslår. Med dette bakteppet kan vi ikke se at Statkrafts forslag er seriøst med tanke på å bevare surnalaksen.

Figur 3. Av Statkrafts foreslåtte vannvolum (Mm³) slipp fra Rinna Dam for samlet vannføring (m³/s) ved Løsetli [3].

Det er påstått at Surnalaksen ikke har problemer, og at antallet gyttende hunner er nesten det samme som for 20 år siden. Vi viser bare til Surnadal elvaeigarlags statistikk i Fig 4 som viser det motsatte. Laksen i Surna er på vei til å forsvinne.

Figur 4. Fangst av laks i Surna (rosa), ørret (blå) og en på frihånd trukket gjennomsnittsbånd for laks mellom lilla og turkis linje, middels grønn linje. Data fra [4]. Båndet viser at laksestatistikken er et skoleeksempel på et habitat som er skadet og laksen i elva forsvinner.

Vi har ”sakset” en del fra NINAs siste årsrapport for Surna 2014 [5], bestilt av Statkraft v/Sjur Gammelsrud.

I sammenfatningen konkluderes det med at det ikke finnes sammenheng mellom vannføring og overlevelse av utsatt smolt i Surna. Dette er noe vi er sterkt uenige i. Revisjonen handle om vannføring og tilbakeføring av vann til Surna for å få en levende elv.

Vi motsetter oss at bestemmelser om restaureringen av Surna er basert på undersøkelser av ei sterkt regulert elv, ei elv som vi ikke vil ha - og som vi kjemper for å forbedre. Restaureringen må gjøres på bakgrunn av data fra relativt uregulerte elver så kunnskap og beslutninger baseres på økologiske vitenskapelige prinsipper. De undersøkelsene som i dag gjennomføres er vi redd for medvirker til at Surnas sterkt regulerte tilstand og blir grunnlaget for den nye revisjonen. Dette er det motsatte av hva vi forventer av revisjonen av Surna, som vi oppfatter er en gylden anledning til å endre Surna til en mer naturlig elv. Slik den nå framstår er Surna designet for kraftproduksjon med liten tanke på fisk og økologi. Vi glemmer heller ikke at Stortinget har utnevnt Surna til et Nasjonalt Laksevassdrag med de forplikterser som det nødvendigvis må føre med seg.

Korrespondanse og forespørsler om elektronisk kopi sendes Fiskeraksjonen v/ Kjell Lund

lund111@live.no

Referenser:

1. Revisjonsdokument for Folla – Vindøla reguleringen, Statkraft 2014.
2. J, Hallaker J., Sundt H., Alfredsen K.,

Optimalisering av forhold for fisk og kraftproduksjon i Surna,
Møre og Romsdal - Samlerapport fase 1 om videreutvikling og
anvendelse av simuleringsverktøy fra samløp Rinna til Skei

Sintef, TR A6264, april 2006.

3. Harby,A., Charmasson,J. og Ugedal,O. 2013. Behov for vannslipp i øvre Surna og temperaturavhengig vekst av fisk i nedre Surna.

SINTEF Notat. 8 s.

4. Surnadal Elveeigarlag, årlig statistikk over fangst.
5. Fiskebiologiske undersøkelser i Surna. Årsrapport 2014 –NINA rapport 1125.